

PRIMORSKI DNEVNIK
je začel izhajati v Trstu
13. maja 1945, njegov
predhodnik PARTIZANSKI
DNEVNIK pa 26. novem-
bra 1943 v vasi Zakriž nad
Cerknim, razmnožen na
ciklostili. Od 5. do 17. se-
ptembra 1944 se je tiskal
v tiskarni »Doberdob«
v Govcu pri Gorenji Trebu-
ši, od 18. septembra 1944
do 1. maja 1945 v tiskarni
»Slovenija« pod Vojskim
pri Idriji, do 8. maja 1945
pa v osvobojenem Trstu,
kjer je izšla zadnja števil-
ka. Bil je edini tiskani par-
tizanski DNEVNIK v za-
sužnjeni Evropi.

primorski

dnevnik

TRST
Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 7796-600
Tlx 460894 PD I
Fax 040/772418
GORICA
Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 83382 - 85723
CEDAD
Ul. Ristori 28
Tel. (0432) 731190

Poština plačana v gotovini
Abb. postale 1 gruppo

Cena 1.000 lir - Leto XLV. št. 147 (13.378)

Trst, nedelja, 25. junija 1989

Po dvodnevem zasedanju plenuma kitajske komunistične partije

Končala se je Zhao Ziyangova doba

Novi sekretar KPK je Jiang Zemin

Pomembne spremembe na vrhu kitajske vlade - Stalni odbor pridobil dva konservativna člana - Poleg Ziyanga so v plenumu nadomestili tudi nekaj drugih zmernih članov

PEKING — Proces normalizacije napreduje skokoma in Kitajska je včeraj dobila novo partijsko vodstvo. Zhao Ziyang je tako izgubil vse uradne funkcije, saj je plenum CK KPK z dvigom rok določil, da ga bo nadomestil Jian Zemin (na sliki), nekdanji šanghajski župan.

O Zhaou so prebrali daljši zapis, ki je bil izredno trd in kritičen, vendar ne tako strašen, kot si je kdo lahko predstavljal. Zhao naj bi zagrešil dolgo vrsto napak in je zaradi tega izgubil vse politične funkcije, njegovo življenje pa ne visi na nitki, saj ni obtožen kontrarevolucionarne dejavnosti. Poleg Ziyanga so iz plenuma vrgli tudi Hu Qlija, ki je zagovarjal tezo, da je treba prislunhiti študentom in upoštevati njihova stališča.

Do pomebne spremembe je prišlo tudi v stalnem odboru centralnega komiteja. V stalnem odboru je bilo do danes pet članov, sedaj pa so člani partijskega plenuma izglasovali varianto, da se jim pridruži še dva. Oba sta bila že imenovana in zastopata najbolj konservativno krilo KPK. Li Ruihian je znan Li Pengov sodelavec, presenetljivo pa je bilo imenovanje »komaj« 55-letnega Song Ponga, ki se

je izkazal predvsem v zadnjih tednih, ko je hladnokrvno vodil normalizacijo v Tianyinu.

Na Kitajskem se je tako izkazalo, da je vodilna struktura ohranila svojo piramidalno obliko, ki naj bi zagotavljala ljudstvu možnost, da imenuje svoje zastopnike, dejansko pa se dogaja ravno obratno, saj je vrh tisti, ki odloča, kdo bo sedel na vplivnih sedežih kitajskega parlamenta. Deng in Li Peng sta očitno vplivala na člane centralnega komiteja, ki je po dvodnevem zasedanju dejansko potrdil vse izbire »vlade starcev«. Na čelo partije so postavili 62-letnega tehnokrata, ki je vodil šanghajsko mestno upravo z izredno trdo roko.

Zemina so imenovali, potem ko je Quiao menda zavrnil kandidacijo, najbrž zaradi tega, ker lahko vpliva na vladno politiko tudi brez težav, ki jih predstavlja vodstvo partije. Njegova vloga na vrhu policije je še posebno pomembna v tem času, ko je vsa pozornost osredotočena na disidente, ki jim policija še vedno ni prišla na sled, pa čeprav je postalo ovadništvo že pravi posel, saj vlada plačuje vse, ki ji pomagajo pri aretaciji disidentov.

Mladenič v napadu

nerazsodnosti

streljal na ulico

in ubil človeka

ORIA (BRINDISI) — V napadu nerazsodnosti se je včeraj popoldne 26-letni Roberto Di Giovanni zaprl v očetovo enonadstropno vilo v predmestju Brindisija in začel slepo streljati na mimoidoče. Pri tem je smrtno zadel nekega avtomobilista, ki je peljal mimo, ranil pa je najmanj deset oseb. Med ranjenimi so tudi karabinjerji in policisti, ki so obkrožili enonadstropno hišo.

Roberto Di Giovanni je sin upokojenega karabinjerja. Več časa se zdravi v nekem centru za mentalno higieno in kaže, da se je že večkrat sprl z očetom. Možje postave, ki so obkrožili hišo se bojijo, da drži očeta kot talca, saj ga v zadnjih urah ni nihče videl. Mladi Roberto strelja z lovsko puško kalibra 22 in se stalno premika iz enega prostora hiše v drugega. To še bolj otežkoča delo varstvenikov, ki jim doslej ni uspelo izpeljati strateške poteze in onesposobiti nerazsodnega mladeniča.

Po prvih vesteh je žrtev Di Giovanni je nerazsodnosti 34-letni Cosimo Memmola, čigar starši bivajo prav blizu Di Giovannijevega doma. V avtomobilu so se poleg njega peljali še žena in dva otroka. Med ranjenimi pa je v najhujšem stanju Giuseppe Oggiano, ki so ga metki zadeli v prsni koš. Ozdravel bo v 20 dneh. Ostali ranjenci so dobili le površinske poškodbe.

V Mariboru občni zbor Slovenske demokratske zveze

BOGO SAMSA

MARIBOR — Včeraj je bil redni kongres Slovenske demokratske zveze, v Sloveniji prvi svobodni kongres neke zveze, oziroma stranke, po drugi svetovni vojni. Kongres je bil nekoliko ilegalen, saj ni bilo nikjer nobenega plakata ali drugačne oznake, Mariborčani zanj niso preveč vedeli, toda potekal je v izrazito intelektualnem okolju mariborske ekonomske fakultete. V SDZ je sedaj menda včlanjenih okrog 3 tisoč Slovencev, na kongresu je bilo prisotnih nekaj preko sto delegatov, od katerih je vsak po dosedanem statusu predstavljal po deset članov. Organizacijska struktura je torej še šibka, mreža podružnic in članstva še ni razpredena po vsej Sloveniji. Vendar pa je Slovenska demokratska zveza odmevna zaradi svoje intelektualne sposobnosti, odraža v prvi vrsti univerzitetne kroge, od začetka so jo podpirali pisatelji in drugi razumniki.

V uvodnem poročilu je dosedanji predsednik Dimitrij Rupel govoril "dragim prijateljem", takoj nato pa dodal tudi "tovariši". Pozitivno je ocenil demokratizacijo ZKS in SZDL, vendar pa podčrtal škodljivost partijske enostrankarske oblasti. Zato je ključni problem sedanjega časa miren prehod iz diktature v demokratizacijo. Seveda je bilo v njegovem poročilu in v drugih posegih mnogo govora o slovenskem nacionalnem programu in o slovenski državnosti. Rupel je ponel viharne odobravanje, ko je dejal, da »ne bodo nastavili drugega lica« in da bodo odgovorili in »vrnili udarec«. Nikakor se ne sme posnemati one, ki proslavljajo sesto obletnico poraza, kot bi to bila zmaga.

V ospredju debate pa sta bila dva dokumenta: "Majniška deklaracija", ki so jo sestavile nekatere oporečniške skupine in predvsem SDZ, in "Listina 89", ki so jo sestavile vse zveze in organizacije, ki delujejo v okviru SZDL. Rečeno je bilo, da podpirajo zbiranje podpisov obeh dokumentov, vendar pa so se zavzeli predvsem za deklaracijo. V Listini se namreč omenja "vladavina dela", kar naj bi bilo v stanoli papir zaviti "popolnoma diskreditiran socializem". V Listini se omenja Jugoslavija in kakšna Jugoslavija odgovarja Slovence, kar naj bi bilo vsiljevanje drugim jugoslovanskim narodom. V deklaraciji namreč Jugoslavija sploh ni omenjena.

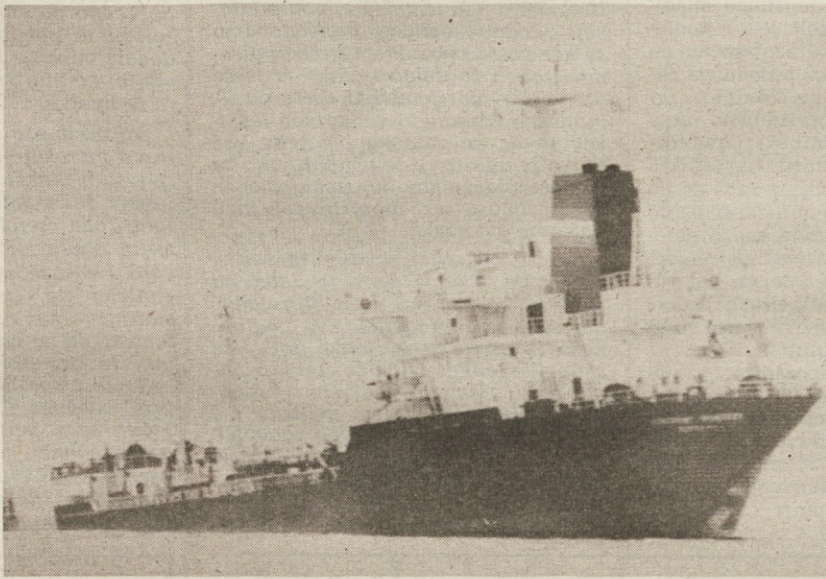
Zelo zanimivi so bili izredno številni pozdravi. Prisotni so ploskali predstavniku partije Petru Bekešu, ko je dejal, da se ZK zaveda svoje odgovornosti za demokratizacijo, zavedati pa se je morajo tudi drugi, sedaj morajo skupno sprejeti novo ustavo, nov zakon o političnih organizacijah in volilni zakon. Igor Bavčar je v imenu odbora za varstvo človekovih pravic zagovarjal skupen nastop združene opozicije, kmet Oman pa je pozdravil občinstvo s tovariši in se nato skliceval na zgled generala Majstra.

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

Pred atlantsko obalo v ZDA se je zvrstilo več ekoloških nesreč

Grška petrolejska ladja trčila ob čeri

V morje izteklo 5 milijonov litrov nafte

Grška petrolejska ladja World Prodigy kmalu po nesreči (Telefoto AP)

WASHINGTON — ZDA je spet prizadela ekološka nesreča, ki pa je na srečo znatno manjša od katastrofe na Aljaski izpred treh mesecev. Pred atlantsko obalo v neposredni bližini Rhode Islanda pri Newportu je grška petrolejska ladja World Prodigy zadela ob podvodne čeri. V boku ladje je zazevala kakih 50 metrov dolga odprtina, iz katere se nafta začela izlivati v morje. Z razliko od katastrofe na Aljaski je bil tokrat poseg varstvenikov dovolj hiter. S posebnimi plavajočimi pregradami so zajezili širjenje nafte, sreča pa je tudi v tem, da predelana nafta hitro hlapi in tako zmanjšuje nevarnost širjenja smrtonosnega madeža na morskimi gladini. V morje se je izteklo približno 5,5 milijona litrov nafte.

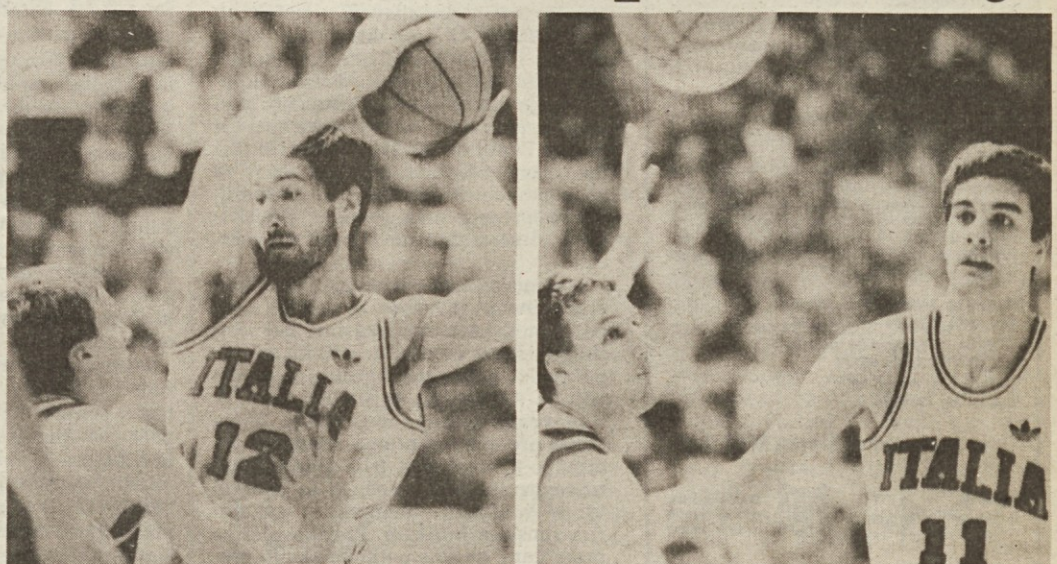
Petrolejska ladja World Prodigy je dolga 180 metrov, prevažala pa je 25 milijonov litrov nafte. Kake tri kilometre pred Newportom je trčila ob čeri, ki so sicer dobro zaznamovane z boami in drugimi vidnimi signali. Guverner Rhode Islanda je izjavil, da gre tudi tokrat, kot v primeru ladje Exxon Valdez, za človekovo napako. Kaže namreč, da na krovu ni bilo pilota, ki bi moral velikanko pripeljati v pristanišče. Predsednik Bush je na kraj nesreče poslal ministra za okolje Williama Reillyja, ob tem pa je obljubil, da bo Washington poskrbel za to, da bo zaliv Narraganset pred Newportom čimprej čist. Na atlantski obali pa je včeraj prišlo do drugih dveh manjših nesreč, v katerih sta bili prav tako vpleteni petrolejski ladji. Med Philadelphia in Wilmingtonom je urugvajski tanker nasel na dno reke Delaware. V reko se je pri tem izlilo najmanj 4 tisoč od poldruga milijona litrov vkrpane nafte.

Jugoslavija danes za zlato proti Grčiji

ZAGREB — Jugoslavija je po včerajšnji prepričljivi zmagi proti Italiji v polfinalu 26. evropskega košarkarskega prvenstva le korak od zlatega odličja. Verjetno bo do njega prišla lažje, kot je bilo pričakovati. Srečala se bo namreč z Grčijo, katero je že v uvodni tekmi tega EP prepričljivo premagala. Prav Grki pa so v včerajšnjem drugem polfinalu pripravili prvovrstno presenečenje, saj so ponovili podvig z zadnjega EP v Atenah, kjer so osvojili naslov na račun Sovjetske zveze, proti kateri so tudi včeraj proti vsakemu pričakovanju tesno, a zaslužno slavili uspeh.

Italija se bo tako borila za bron s Sovjetsko zvezo, proti kateri je na tem EP že izgubila.

Na sliki (telefoto AP): levo vidimo Zdovca, ki je odlično zaustavil najboljšega italijanskega strelca Rivo, desno pa Radjo in Binellija.

Ob 85. obletnici SPD Trst

Pokončno in vedro preko viharjev naše zgodovine

Dušan Jelinčič

Slovensko planinsko društvo iz Trsta praznuje letos svojo 85. obletnico obstoja. Člani in prijatelji društva se še živo spominjajo slavnostnega praznovanja 80-letnice, ko že trka na vrata naslednja, sicer manj okrogla, a zato nič manj pomembna obletnica. SPDT se je odločilo, da jo proslavi delovno, brez velikega zunanjskega bleska, kakor je njegovo delo večkrat zakrilo in skromno, vendar pa trdoživno, vztrajno in se v času tudi obrestuje. SPDT se je znalo v tem svojem zadnjem obdobju obnavljati, zato pa imamo pred sabo zdravo, optimistično, delavno in sveže društvo, ki sezaveda svojega poslanstva. SPDT bo slavilo svojo 85. obletnico danes na vrhu Poldanjsnje špice nad Zajzero, kjer bo opoldne krajša slovesnost s krajšim govorom in nastopom TSF Stu ledi. Proslava se bo nato nadaljevala v popoldanskih urah (ob 17.00) v Domu Mangart v Žabnicah, kjer bo uradni del slovesnosti z nastopom pevskega zbora iz Ukev.

Proslava 80-letnice SPDT v Kulturnem domu v Trstu leta 1984

Težki začetki pod Avstro-Ogrsko

Tako častitljiv jubilej, kot je 85-letnica obstoja, pomeni marsikaj, med drugim tudi to, da se je društvo rodilo že pod avstro-ogrsko monarhijo, ko smo Slovenci živeli kot manjšina v veliki državi in hrepeneli po narodni samobitnosti. Društvo je preživelo dve vojni, dvajset let fašistične diktature, potem pa osvoboditev Trsta, ameriško vojno upravo, prihod Italije, pa gospodarski razmah v letih od 1960 naprej do današnjih "mirnejših" časov. SPDT je bilo ustanovljeno v daljnem letu 1904 kot ena izmed podružnic osrednjega planinskega društva iz Ljubljane. Razlogi za ustanovitev pa so bili izrazito politični.

Takrat sta namreč v Trstu obstajali že dve planinski društvi: nemško Deutscher und Osterreichischer Alpenverein ter italijansko Società Alpina delle Giulie, ki nista bili naklonjeni Slovincem. Ustanovitev SPD v Trstu je bila torej nujna, saj so na ta način slovenski planinci rešili tisto, kar se je rešiti sploh dalo: trasirali so razne steze na Tržaškem, postavili dve razgledišči, upravljali turistični jami Vilenica in Dimnice, prirejali resnično veliko število množičnih izletov (najmanj eden ali celo dva na teden s povprečnim številom kakih petdeset prisotnih). Sedež so imeli v takratnem slovenskem Narodnem domu, ki so ga fašisti 13. julija 1920 zažgali.

Podtalno delovanje med dvema vojnama

Poslanstvu ohranjanja slovenskega življa na Tržaškem se ni društvo izneverilo niti po koncu prve svetovne vojne, pa čeprav je bilo SPD iz Trsta kar dvakrat razpuščeno. Najprej se je to zgodilo leta 1923, ko so fašisti "našli" v Dimnicah še povsem svetlo puško, ki so jo seveda podtaknili sami, ter s to pretvezo razpustili društvo. Slednje se je nato uradno obnovilo najprej z organizacijo "plesne šole" (!), nato pa s popolno prenovno celotnega delovanja. Fašistične oblasti so planinsko dru-

tvo, tako kot vse ostale prosvetne in športne organizacije, dokončno razpustili 27. avgusta 1927.

Delovanje se je lahko nadaljevalo samo v ilegali. Tržaški mladinci in mladinke so se namreč takoj organizirali in prirejali celo vrsto izletov na tradicionalne cilje pravkar razpuščenega društva. Kmalu se je v izletništvu izoblikovalo več organiziranih skupin. Med njimi sta posebno izstopali skupini študentov, ki sta se pričeli izoblikovati že leta 1932. Kasneje se ju je oprijelo ime "štempiharji" in "magnamonti". Med prvimi, ki so bili v glavnem izletniki in prosvetarji, so izstopali Benčina, Kravos in Pinko Tomažič, "magnamonti" pa so bili izraziti planinci-alpinisti, vodil pa jih je slikar Jože Cesar. Štempiharji so poleg izletov, pomešanih s prosvetnim delom, prirejali tudi športna tekmovanja v nogometu, teku čez drn in strn, aprila leta 1938 pa so v Bazovici celo organizirali pravi "športni dan". Zmagovalci so dobili zemljevid "Okrožje Trsta", ki ga je četrto stoletja prej izdalo prav SPDT. Ko se je bližala druga svetovna vojna, se je fašistični teror povečal. V poplavi krvi, v ruševinah, med hekatombami padlih in umorjenih se je končalo drugo poglavje o slovenskem planinskem društvu iz Trsta. Mnogo planincev je ostalo po obronkih gora in v globinah gozdov, pepel mnogih je raznesel veter po tuji, sovražni deželi. Zveste gorske stražarje je zaman čakalo njihovo mesto Trst in njihovo planinsko društvo.

Nov začetek po koncu velike morije

Po drugi vojni je bilo društvo obnovljeno na občnem zboru 5. maja 1946, prvi povojni predsednik pa je bil Zorko Jelinčič do svoje smrti leta 1965. Namen obnovljenega društva je seveda ostal isti, kot ob prvi ustanovitvi leta 1904. Njegovo poslanstvo je seveda bilo gojiti planinstvo, spoznavati naše planine in kraje, vzbujati in razvijati v ljudeh smisel za naravo in lepoto naših gora, gojiti planinstvo kot splošno telesnovzgojno panogo ter pospeševati izletništvo. Zato so ustanovili več odsekov: izletniškega, markacijskega, alpinističnega, mladinskega, fotografskega, jarmarskega ter odsek za obnovo koč, pozneje pa še smučarskega. Izredno pestro in uspešno prvo povojno delovanje je trajalo tja do leta 1954, nato pa je zastalo.

Od leta 1956 do 1959 niso niti sklicevali občnih zborov. Razlogov za to je bilo mnogo: druga zanimanja in možnosti, motorizacija in zapiranje ljudi v zasebni življenjski krog. V začetku šestdesetih let pa je dejavnost spet oživila, predvsem po zaslugi izletništva in smučanja.

Po letu 1965 je predsedniško mesto prevzela dr. Sonja Mašera, ki je nato društvo vodila do leta 1977. V tem obdobju so ustanovili dinamičen smučarski odsek, ki je začel z organizacijo Zimskih športnih iger, ki trajajo še danes. Prve so namreč bile 12. februarja 1967 v Črnem vrhu nad Idrijo. Obdobje in "boom" smučanja je trajal nekaj let, sredi sedemdesetih let pa v delovanju spet nastopi nekaj važnih novosti. Junija 1973 je namreč društvo priredilo srečanje obmejnih planincev na Ojsterniku, 5. oktobra 1975 pa je slovesno otvorilo planinsko vezno pot, imenovano Vertikalo.

Leta 1977 je predsedniško mesto prevzel inž. Pino Rudež. Društvo je vodil do 1985, ko je "predsedniško štafeto palico"

SPDT se je vedno zelo posvečalo našim najmlajšim - utrinek z izleta po miljskih hribih

predal Aleksandru Sirku. Kot pedagog se je Rudež prvenstveno posvetil mladim, ki so zagotavljali bodočnost in množičnost, poleg tega pa velikim akcijam, kot so bili npr. dolgi pohod od Glinščice do Triglava ob priliki 200. obletnice prvega pristopa na vrh Triglava. V tem obdobju so obudili k življenju jarmarski odsek, leta 1980 pa se je SPDT pobratilo s PD Integral iz Ljubljane. Dva alpinista (Lucijan Cergol in Igor Škamperle) sta se leta 1983 udeležila slovenske himalajske odprave na osemtisočak Anapurna I, oktobra istega leta pa je bilo v Žabnicah v Kanalski dolini slavnostno odprtje planinskega doma Mangart.

Nadvse slavnostno ob 80. obletnici SPDT

In že smo pri 80. obletnici SPDT. Ob tej slavnostni priložnosti je planinsko društvo priredilo vrsto iniciativ, ki so se začele z ekskurzijo v dolino Aoste julija 1984. Velika slavnost je bila 25. oktobra 1984, na njej pa so med drugim predstavili dve knjigi, ki ju je založilo SPDT (Jelinčičevo Zgodovino SPDT in Dolharjevo Vabilo v Julijce). "Slovesna sezona" se je končala 13. maja 1985, ko se je 19 članov vrnilo s plezarije z Južne Anapurne in s trekinga po Himalaji.

Odprtje koč Zorka Jelinčiča na Črni prsti leta 1966

Prav tega leta je, kot rečeno, krmilo organizacije prevzel Aleksander Sirk, ki je nadomestil Rudeža (slednji je "predsednikoval" osem let), SPDT pa je v Ljubljani prejelo najvišje telesnokulturno priznanje: Bloudkovo nagrado. V tem obdobju se je zelo uravnovesilo delovanje med odseki, saj je postalo jasno, da obnova nekega delovanja poteka tudi preko razširitve in decentralizacije aktivnosti. Takrat so odborniki tudi začeli aktivno akcijo za vključitev društva v vsedržavno organizacijo Club Alpino Italiano. Hkrati se je žal postrila akcija CAI Alpina delle Giulie, ki je pristopila k odboru za zaščito italijanstva v Trstu, vendar pa je kasneje tržaški pretor na pritožbo skupine članov tega društva prepovedal Alpinisti na pristop, saj je v nasprotju s statutom, ki predvideva apolitičnost te organizacije.

Ostalo je že sodobna zgodovina SPDT oz. današnja kronika. Po triletnem obdobju predsednikovanja je Aleksandra Sirk nadomestil Lojze Abram. Društvo je junija lani med drugim priredilo tradicionalno srečanje slovenskih planincev v borovem gozdiču pri Mačkoljah, poleti pa se je podalo na zelo uspešno večdnevno turo na pogorje Monvisa.

Zadnji občni zbor je bil sredi marca letos, predsednik Lojze Abram pa je v svojem poročilu zelo nazorno poudaril sledeče, s katerim lahko končamo ta kratki pregled: »Slovensko planinsko društvo v Trstu je od svoje ustanovitve leta 1904 opravičevalo svoj življenjski obstoj in zasledovalo cilje, ki si jih je zadalo pred 85 leti: ohranjanje naše narodnostne bitnosti, zaščita slovenske identitete naših ljudi in krajev, skratka, pričevanje našega obstoja na tem delu zemlje med morjem in gorami. Upoštevajoč vsa ta neizbrisna zgodovinska dejstva, smo torej zakorakali v 85. leto obstoja s trdnim namenom, da ne bomo krenili z začrtane poti: vzgoja mladih rodov slovenskih planincev, širjenje planinske kulture med našimi ljudmi in gojitev ljubezni do gora in narave, ki nas obdaja, da jo bomo spoštovali in cenili in jo skušali ohraniti za naše sinove pred uničenjem, ki nas vodi v fiziološko smrt.«

